

Przedmiotowy system oceniania z wiedzy o społeczeństwie dla klas szkoły branżowej  
w Zespole Szkół Ponadpodstawowych im. ks. Henryka Mrossa w Gniewie

Formy oceniania wiedzy, umiejętności i postaw ucznia

1. Przedmiot oceniania: wiedza, praca ucznia, aktywność, zeszyt, zadania domowe, umiejętność zastosowania poznanej wiedzy.
2. Uczeń zawsze powinien być przygotowany z ostatniej lekcji.
3. Raz w semestrze może być nieprzygotowany, nie dotyczy to sprawdzianu.
4. Uczeń ma obowiązek systematycznego uzupełniania zeszytu.
5. Po dłuższej usprawiedliwionej nieobecności w szkole ma obowiązek uzupełnić zeszyt.
6. W ciągu 2 tygodni musi nadrobić zaległości z wiedzy.
7. Sprawdziany i testy są obowiązkowe dla wszystkich uczniów. Nauczyciel zapowiada sprawdzian najpóźniej 7 dni przed terminem ich pisania. Przed sprawdzianem, testem zawsze jest powtórka
8. Uczeń nieobecny na sprawdzianie musi go napisać w ciągu 2 tygodni od dnia powrotu do szkoły.
9. Uczeń ma prawo poprawy oceny negatywnej w ciągu 2 tygodni. Ocena z poprawy wpisywana jest obok oceny poprawianej i jest liczona do średniej ważonej ocen z przedmiotu.
10. Oceny są jawne dla ucznia i ich rodziców.
11. Nauczyciel udostępniania prace uczniom i rodzicom do wglądu oraz przechowuje je do końca semestru.
12. Ocena końcowa uwzględnia oceny I i II semestru, jest oceną ważoną.
13. Metody sprawdzania i oceniania: odpowiedź ustna z ostatniej lekcji, kartkówki z trzech ostatnich lekcji, sprawdzian, test po zakończeniu działu, praca domowa, zeszyt, aktywność na zajęciach, praca samodzielna na podstawie tekstu źródłowego, praca w grupach.
14. Uczeń, który opuścił więcej niż 50% godzin w semestrze, zobowiązany jest do zdania egzaminu sprawdzającego wiedzę z przedmiotu.

## Wymagania programowe na poszczególne oceny

### Rzeczpospolita jako demokratyczne państwo prawne.

| TEMAT                                             | Wymagania na ocenę dopuszczającą. Uczeń: | Wymagania na ocenę dostateczną. Uczeń:      | Wymagania na ocenę dobrą. Uczeń:                                                        | Wymagania na ocenę bardzo dobrą. Uczeń:          | Wymagania na ocenę bardzo dobrą. Uczeń opanował wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: |
|---------------------------------------------------|------------------------------------------|---------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| Rzeczpospolita jako demokratyczne państwo prawne. | Zna podstawy ustroju Rzeczypospolitej    | Omawia zasady ustroju zawarte w konstytucji | Rozróżnia władzę ustawodawczą, wykonawczą, sądowniczą i terytorialną w Rzeczypospolitej | Ocenia realizację zasady praworządności w Polsce | Analizuje podstawy prawne ustroju Rzeczypospolitej, wskazuje wady i zalety konstytucji      |

### Młody obywatel w urzędzie

| TEMAT                                        | Wymagania na ocenę dopuszczającą. Uczeń:                                    | Wymagania na ocenę dostateczną. Uczeń:                                                                           | Wymagania na ocenę dobrą. Uczeń:                                                                              | Wymagania na ocenę bardzo dobrą. Uczeń:                                           | Wymagania na ocenę bardzo dobrą. Uczeń opanował wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: |
|----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| Obywatelstwo polskie i unijne.               | Wyjaśnia pojęcie obywatelstwa                                               | Zna dokumenty, które regulują kwestie prawne obywatelstwa<br>Wie jak nabywania się obywatelstwa                  | Porównuje prawa obywatela w Rzeczypospolitej i UE                                                             | Zna zasady nabywania obywatelstwa polskiego i unijnego                            | Wyraża swoją opinię na temat nieakceptowania przez Polskę prawa do podwójnego obywatelstwa  |
| Uzyskiwanie podstawowych dokumentów.         | Wie jak uzyskać podstawowe dokumenty: dowód osobisty, paszport, prawo jazdy | Wyjaśnia podstawowe pojęcia związane z tematem: obowiązek meldunkowy, dowód rejestracyjny, paszport, faktura VAT | Potrafi wypełnić wnioski o wydanie podstawowych dokumentów                                                    | Analizuje dane dotyczące PESEL - omawia różnice przy rejestracji różnych pojazdów | Wie, po co potrzebne jest posiadania świadectwa homologacji dla danego typu samochodu       |
| Udział obywatela w wyborach i referendach.   | Zna formy udziału obywateli w życiu publicznym                              | Omawia czynne i bierne prawo wyborcze                                                                            | Potrafi porównać wybory na Prezydenta RP, do Parlamentu, samorządów terytorialnych i Parlamentu Europejskiego | Próbuje przedstawić system wyborczy w Rzeczypospolitej                            | Zastanawia się nad niską frekwencją obywateli w wyborach i referendach                      |
| Konstytucyjne prawo obywatela do informacji. | Wie, co to jest informacja publiczna                                        | Omawia prawo obywatela do informacji publicznej                                                                  | Rozróżnia sposoby udostępniania informacji publicznej                                                         | Szuka przyczyn odmowy podania informacji publicznej                               | Próbuje ocenić problem jawności życia publicznego                                           |
| Procedury odwoławcze od                      | Zna dokumenty, które                                                        | Potrafi wypełnić podanie i                                                                                       | Rozróżnia formy                                                                                               | Próbuje uzasadnić                                                                 | Dokонуje oceny                                                                              |

|                 |                                                              |                                       |                                                                                           |                                                 |                                                                                                        |
|-----------------|--------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| decyzji urzędów | regulują procedury odwoławcze postępowania administracyjnego | złożyć zażalenie na decyzję publiczną | odwoławcze od postępowania administracyjnego; omawia proces odwoławczy w Rzeczypospolitej | potrzeby zastosowania postępowania odwoławczego | problemów występujących w środowisku, w sprawie, których można by skierować petycję do władz lokalnych |
|-----------------|--------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## Prawo i sądy

| TEMAT                                           | Wymagania na ocenę dopuszczającą. Uczeń:                                          | Wymagania na ocenę dostateczną. Uczeń:                                           | Wymagania na ocenę dobrą. Uczeń:                                                    | Wymagania na ocenę bardzo dobrą. Uczeń:                                              | Wymagania na ocenę bardzo dobrą. Uczeń opanował wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: |
|-------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| Pojęcie prawa i norm prawnych.                  | Zna podstawowe pojęcia związane z prawem                                          | Rozróżnia rodzaje norm prawnych; omawia funkcje prawa                            | Wskazuje poszczególne elementy normy prawnej: hipotezę, dyspozycję i sankcję        | Ocenia kondycję naszego prawa; wyjaśnia, jakie prawo jest "dobre"                    | Próbuje interpretować zapisy przykładów norm prawnych                                       |
| Podstawowe zasady prawa i funkcjonowania sądów. | Wymienia zasady funkcjonowania sądów                                              | Wyjaśnia znaczenie zasady domniemania niewinności                                | Omawia najważniejsze zasady procesowe gwarantowane w konstytucji                    | Potrafi wyjaśnić znaczenie udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości   | Analizuje pracę i funkcjonowanie polskiego wymiaru sprawiedliwości; sądownictwo polskie     |
| Źródła i gałęzie prawa.                         | Zna źródła prawa obowiązującego w Polsce                                          | Omawia hierarchię aktów prawnych w Polsce                                        | Rozróżnia gałęzie i dziedziny prawa                                                 | Analizuje poszczególne działy prawa międzynarodowego i europejskiego                 | Próbuje uzasadnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania państwa ma hierarchia aktów prawnych  |
| Wybrane zagadnienia prawa polskiego.            | Wyjaśnia podstawowe pojęcia: przestępstwo, prawo karne, prawo cywilne, pozew itp. | Omawia poszczególne dziedziny prawa; wie, czym się zajmują                       | Potrafi sformułować dowolny pozew do sądu i uzasadnić go                            | Potrafi napisać akt oskarżenia dotyczący naruszenia dowolnego artykułu prawa karnego | Próbuje interpretować wybrane przepisy kodeksu karnego                                      |
| Uczestnicy procesu sądowego.                    | Wymienia uczestników procesu karnego i cywilnego                                  | Wyjaśnia poszczególne pojęcia związane z procesem karnym i cywilnym              | Rozróżnia kolory żabotu, lamówek i mankietów sędziów, prokuratorów, obrońcy i radcy | Uzasadnia rolę czynnika społecznego w sądzie                                         | Analizuje osobowe źródła dowodowe i instytucję świadka koronnego                            |
| Przebieg postępowania sądowego.                 | Zna etapy procesu karnego; wyjaśnia podstawowe pojęcia                            | Omawia główne prawa, jakie przysługują ofierze, sprawcy i świadkowi przestępstwa | Sporządza zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa                                  | Ocenia problem obowiązku powiadomienia o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu | Próbuje i uzasadnia znaczenie mediacji w procesie karnym i cywilnym                         |

## Bezpieczeństwo

| TEMAT                                                                               | Wymagania na ocenę dopuszczającą. Uczeń:                                                               | Wymagania na ocenę dostateczną. Uczeń:                                                                                                                                             | Wymagania na ocenę dobrą. Uczeń:                                                                        | Wymagania na ocenę bardzo dobrą. Uczeń:                                                                             | Wymagania na ocenę bardzo dobrą. Uczeń opanował wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: |
|-------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| Organy odpowiedzialne za porządek i bezpieczeństwo wewnętrzne państwa.              | Wymienia instytucje, które realizują zadania w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego w Rzeczypospolitej | Omawia zadania instytucji odpowiedzialnych za porządek i bezpieczeństwo wewnętrzne: Policji, ABW, Agencji Wywiadu, CBA, Straży miejskiej, Straży Granicznej, Ochrony kolei i BOR-u | Określa podstawowe uprawnienia policji i służb odpowiedzialnych za porządek i bezpieczeństwo wewnętrzne | Przedstawia przykłady nadużywania uprawnień przez policję i inne służby odpowiedzialne za porządek i bezpieczeństwo | Próbuje oceniać działalność instytucji odpowiedzialnych za porządek i bezpieczeństwo        |
| Problemy przestępczości w Polsce.                                                   | Wyjaśnia pojęcie przestępczości i patologii społecznej; zna jej przejawy                               | Charakteryzuje zjawiska patologiczne wśród młodzieży                                                                                                                               | Rozróżnia sposób postępowania i kary wobec nieletnich ze względu na wiek                                | Proponuje sposoby uniknięcia przestępstwa i przeciwdziałania mu                                                     | Uzasadnia swoją opinię na temat odpowiedzialności za popełnione zbrodnie                    |
| Przepisy prawne dotyczące sprzedaży i konsumpcji alkoholu, papierosów i narkotyków. | Zna przepisy dotyczące sprzedaży napojów alkoholowych, używania tytoniu i wyrobów tytoniowych          | Wymienia kary, jakie grożą za wytwarzanie, sprowadzanie, udzielanie, ułatwianie i nakłanianie do zażywania substancji psychotropowych i odurzających                               | Potrafi przedstawić sposób walki z "dopalaczami"                                                        | Przedstawia argumenty za lub przeciw legalizacji narkotyków lekkich w Polsce                                        | Uzasadnia swoje stanowisko dotyczące zdelegalizowania wyrobów tytoniowych                   |

### **Edukacja i praca w Polsce i w Unii Europejskiej**

| TEMAT                                    | Wymagania na ocenę dopuszczającą. Uczeń:                          | Wymagania na ocenę dostateczną. Uczeń:                           | Wymagania na ocenę dobrą. Uczeń:                           | Wymagania na ocenę bardzo dobrą. Uczeń:                                                 | Wymagania na ocenę bardzo dobrą. Uczeń opanował wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: |
|------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| Prawa i obowiązki ucznia.                | Zna genezę praw dziecka                                           | Omawia prawa i obowiązki ucznia                                  | Charakteryzuje dokumenty, które odnoszą się do praw ucznia | Dowodzi, czy instytucje, które zajmują się ochroną praw ucznia, spełniają swoje zadania | Próbuje analizować dokumenty prawne; wyciąga wnioski                                        |
| Szkolnictwo wyższe w Polsce i w Europie. | Zna strukturę szkolnictwa wyższego w Rzeczypospolitej i w Europie | Omawia zasady przyjmowania na wyższe uczelnie w Polsce i Europie | Omawia programy unijne dotyczące szkolnictwa wyższego      | Rozróżnia systemy nauki w zależności od organizacji zajęć                               | Uzasadnia potrzebę podejmowania nauki w szkole wyższej                                      |
| Polska w strefie Schengen.               | Wie, co to jest strefa                                            | Wyjaśnia podstawowe                                              | Charakteryzuje warunki                                     | Ocenia fakt przystąpienia                                                               | Wymienia korzyści i                                                                         |

|                                                                  |                                               |                                                                                              |                                                                                                           |                           |                                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                  | Schengen i z czym ją powiązać                 | pojęcia związane ze strefą Schengen                                                          | bezpiecznego podróżowania po świecie                                                                      | Polski do strefy Schengen | zagrożenia wynikające z członkostwa Polski w strefie Schengen                                           |
| Zatrudnianie młodzieży i podejmowanie działalności gospodarczej. | Zna możliwości zarabiania przez młodych ludzi | Podaje, jakie umowy mogą zawierać młodzi ludzie i jakie są zasady opodatkowania ich dochodów | Charakteryzuje ogólne zasady podejmowania pracy i zakładania własnych przedsiębiorstw w Unii Europejskiej | Sporządza Europass-CV     | Uzasadnia korzyści i zagrożenia wynikające z podejmowania działalności gospodarczej przez młodych ludzi |

## Prawa człowieka

| TEMAT                                           | Wymagania na ocenę dopuszczającą. Uczeń:                                   | Wymagania na ocenę dostateczną. Uczeń:                                                                         | Wymagania na ocenę dobrą. Uczeń:                                                                                 | Wymagania na ocenę bardzo dobrą. Uczeń:                                                                                                               | Wymagania na ocenę bardzo dobrą. Uczeń opanował wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: |
|-------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| Pojęcie i geneza praw człowieka.                | Wyjaśnia znaczenie pojęcia prawa człowieka i wymienia ich naturalne cechy  | Rozróżnia trzy generacje praw człowieka i podaje przykładowe prawa                                             | Omawia najważniejsze dokumenty związane z prawami człowieka                                                      | Przedstawia historyczny rodowód praw człowieka                                                                                                        | Omawia dokumenty dotyczące praw człowieka                                                   |
| Podstawowe prawa i wolności człowieka.          | Wyjaśnia znaczenie pojęć: prawa i wolności człowieka                       | Wymienia podstawowe prawa i wolności człowieka                                                                 | Wyjaśnia, co oznacza, że prawa człowieka są powszechne, przyrodzone i niezbywalne                                | Charakteryzuje najważniejsze postanowienia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Konwencji o Prawach Dziecka | Ocenia Konstytucję Rzeczypospolitej pod kątem praw człowieka                                |
| Przykłady łamania praw człowieka.               | Wyjaśnia znaczenie pojęcia: łamanie praw człowieka, i podaje ich przykłady | Wyjaśnia przyczyny łamania praw człowieka                                                                      | Przedstawia na wybranych przykładach, w jaki sposób i dlaczego we współczesnym świecie są łamane prawa człowieka | Ocenia skuteczność ochrony praw człowieka w Polsce i na świecie                                                                                       | Dyskutuje o prawach                                                                         |
| Ochrona dóbr osobistych - prawo do prywatności. | Wyjaśnia, na czym polega prawo do prywatności                              | Wymienia ochronę danych osobowych i prawa obywatela w kontaktach z mediami jako przykłady prawa do prywatności | Wyszukuje przykłady naruszania prawa do prywatności                                                              | Ocenia skuteczność ochrony dóbr osobistych w kontekście prawa do prywatności                                                                          | Uzasadnia potrzebę funkcjonowania prawa, które chroni dobra osobiste                        |

## Ochrona praw i wolności

| TEMAT                                                                | Wymagania na ocenę dopuszczającą. Uczeń:                                     | Wymagania na ocenę dostateczną. Uczeń:                                                                 | Wymagania na ocenę dobrą. Uczeń:                                                                               | Wymagania na ocenę bardzo dobrą. Uczeń:                                                                | Wymagania na ocenę bardzo dobrą. Uczeń opanował wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:          |
|----------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Gwarancje ochrony praw człowieka w RP.                               | Zna podstawę prawną ochrony praw człowieka w Polsce                          | Przedstawia główne środki ochrony praw i wolności w Polsce                                             | Wyszukuje przykłady działań podejmowanych w celu ochrony praw człowieka przez wybrane instytucje               | Charakteryzuje działalność sądów powszechnych i administracyjnych,                                     | Ocenia działalność Trybunału Konstytucyjnego i Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji                  |
| Rzecznik Praw Obywatelskich i Rzecznik Praw Dziecka.                 | Zna instytucje państwowe powołane do ochrony praw i wolności człowieka       | Opisuje sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka                         | Określa podstawowe zadania Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka                               | Ocenia, czy w Polsce są przestrzegane prawa dziecka i prawa ucznia                                     | Piszę prostą skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw dziecka według podanego wzoru |
| Europejski system ochrony praw człowieka.                            | Zna Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu                          | Przedstawia strukturę międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka                                  | Określa sposób złożenia petycji do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu                         | Charakteryzuje działalność instytucji wchodzących w skład Europejskiego systemu ochrony praw człowieka | Zna działalności Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu dla ochrony praw człowieka      |
| Działalność organizacji pozarządowych.                               | Wyjaśnia znaczenie pojęcia "organizacja pozarządowa"                         | Wymienia najważniejsze organizacje pozarządowe ochrony praw człowieka działające w Polsce i na świecie | Przedstawia na przykładach działania podejmowane przez ludzi i organizacje pozarządowe broniące praw człowieka | Charakteryzuje działalność organizacji pozarządowych w Polsce                                          | Wskazuje rolę i cel i działania                                                                      |
| Przejawy szowinizmu, rasizmu, antysemityzmu, ksenofobii i homofobii. | Zna znaczenie pojęć: szowinizm, rasizm, antysemityzm, ksenofobia i homofobia | Rozpoznaje przejawy rasizmu, szowinizmu, antysemityzmu, ksenofobii i homofobii                         | Omawia szowinizm, rasizm, antysemityzm, ksenofobię i homofobię                                                 | Uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się omawianym formom dyskryminacji i braku tolerancji              | Uzasadnia swoje stanowisko dotyczące równości i tolerancji                                           |
| Naruszanie praw człowieka w wybranych dziedzinach.                   | Wymienia dziedziny, w których dochodzi do naruszania praw człowieka          | Poszukuje informacji z różnych źródeł na temat naruszania praw kobiet i dzieci                         | Podaje przykłady naruszenia praw kobiet i dzieci                                                               | Przedstawia przykłady naruszania praw w kontekście wolności wyzna                                      |                                                                                                      |